

NOTE CONCLUZII

depuse de către Sorin Ștefan Roșca-Stănescu prin avocat Daniel MV CHITIC, prin care vă solicităm să admiteți excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 10 al. 1 și 3 din Legea 255/2013 având în vedere următoarele aspecte:

Plecând de la premiza continuității și consecvenței jurisprudenței Curții Constituționale a României, anterior invocării prezentei excepții de neconstituționalitate, am luat act de jurisprudența existentă referitor la dispozițiile a căror neconstituționalitate o invocăm, și anume Decizia 631/11.11.2014, Decizia 24/03.02.2015 și 627/08.11.2015.

Totodată, în formularea Cererii care face obiectul judecății onorantei Curți am avut în vedere și soluția adoptată de instanța constituțională în Dosarul 942D/2015, și anume Decizia CCR nr. 19 din 19.01.2016, care, în a sa motivare, obligatorie potrivit Deciziei CCR nr. 1/1995, menționează în mod expres că *“21. In ceea ce priveste ipoteza pusa in discutie de catre autorul exceptiei, in prezenta cauza, si anume problema competentei in cazul in care inculpatul dobandeste calitatea de deputat sau senator dupa solutionarea cauzei in prima instanta, Curtea constata ca, potrivit art.8 din Legea nr. 255 din 19 iulie 2013 pentru punerea in aplicare a Legii nr.135/2010 privind Codul de procedura penala si pentru modificarea si completarea unor acte normative care cuprind dispozitii procesual penale, publicata in Monitorul Oficial al Romaniei, Partea I, nr.515 din 14 august 2013, "Hotararile pronuntate in prima instanta dupa intrarea in vigoare a legii noi sunt supuse cailor de atac, termenelor si conditiilor de exercitare ale acestora, prevazute de legea noua. **Per a contrario, hotararile pronuntate in prima instanta anterior intrarii in vigoare a legii procesual penale noi - in cauza, fiind vorba de Sentinta penala nr. 726 din 28 august 2012, pronuntata de Tribunalul Bucuresti - sunt supuse cailor de atac, termenelor si conditiilor de exercitare prevazute de legea veche...**”*

Având în vedere uniformitatea jurisprudenței anterioare acestei ultime decizii cu privire la căile de atac în materia procesual penală, dar și elementul de noutate introdus în jurisprudență de această ultimă Decizie în ordine temporală, **vă solicităm să luați act din această nouă perspectivă de conflictul constituțional dintre dispozițiile art. 10 al. 1 și 3 din Legea 255/2013 și cu următoarele dispoziții din Legea fundamentală:**

- **art. 1 alin. (5) privind supremația Constituției în România:** “**ARTICOLUL 1. Statul român. (5) În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie.**”;
- **art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii:** “**Legea dispune numai pentru viitor, cu excepția legii penale sau contravenționale mai favorabile.**”;
- **Art. 16 alin. (1) din Constituție, privind egalitatea cetățenilor în fața legii:** “**Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări.**”;
- **Art. 24 alin. (1) din Constituție, privind Dreptul la apărare:** “**Dreptul la apărare este garantat;**
- **art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO).**

Astfel, *“în raport de criticile formulate”* vă solicităm să constatați că niciuna din excepțiile anterior invocate NU a avut în vedere situația de drept și de fapt existentă în prezenta speță. Cert, Curtea Constituțională nu este chemată să judece spețe concrete și nici să dea indicații în ceea ce privește *“modul de aplicare și interpretare a prevederilor de lege criticate”* însă trebuie să corecteze imediat orice formulare legală ambiguă, limitând astfel orice posibilitate de interpretare și aplicare arbitrară a legii.

Din perspectiva interpretării *per a contrario* dată de Curte dispozițiilor art. 8 din Legea 255/2013 prin Decizia 19/2016, interpretare logico-sistemică corect fundamentată, este evident că situațiile enumerate de dispozițiile legale subsecvente articolului 8, și deci inclusiv dispozițiile art. 10 al. 1 și 3, nu sunt subscrise situației strict avută în vedere de Curte, și anume **“hotărârile pronunțate în prima instanță anterior intrării în vigoare a legii procesual penale noi - în cauză, fiind vorba de Sentința penală nr. 726 din 28 august 2012, pronunțată de Tribunalul București - sunt supuse căilor de atac, termenelor și condițiilor de exercitare prevăzute de legea veche”**. Dacă nu ar fi fost asta intenția expresă a legiuitorului, acesta nu ar fi introdus în mod expres în textul legal *“Hotararile pronuntate in prima instanta dupa intrarea in vigoare a legii noi sunt supuse cailor de atac, termenelor si conditiilor de exercitare ale acestora, prevazute de legea noua.”* sintagma **“după intrarea în vigoare a legii noi”**, făcând astfel o diferențiere clară în modul de aplicare a legii procesual penale în funcțiune de momentul când aceasta a fost pronunțată.

Dacă legiuitorul nu ar fi vrut să introducă niciun fel de diferențiere, textul legal ar fi sunat simplu: *“Hotararile pronuntate in prima instanta sunt supuse cailor de atac, termenelor si conditiilor de exercitare ale acestora, prevazute de legea noua.”* Textul legal și interpretarea Curții dau concretețe și sunt în acord cu dispozițiile art. 3 din aceeași Lege care prevede că **“Legea noua se aplica de la data intrarii ei in vigoare tuturor cauzelor aflate pe rolul organelor judiciare, cu exceptiile prevazute in cuprinsul prezentei legi.”**

Cu alte cuvinte, Legea 255/2013 NU prevede și NU reglementează sub niciun aspect situația avută în vedere de Curtea Constituțională, lăsând astfel loc arbitrarului și fiind sub acest aspect și din acest punct de vedere o dispoziție legală lipsită de previzibilitate și predictibilitate, deși *“termenul “lege” utilizat în art. 7 din Convenție implică cerințe calitative, inclusiv cele de accesibilitate și previzibilitate”* (cauza Pletchkov c. României 2014)

Pentru acest motiv, pentru a evita arbitrarul aplicării dispozițiilor legale, dacă legea nu prevede în mod expres sau prevede de o manieră care lasă locul unor aplicațiuni vădit neconstituționale ale legii, **Curtea Constituțională este chemată să tranșeze constituționalitatea textelor criticate din punctul de vedere al lipsei de previzibilitate și predictibilitate al acestora, tocmai având în vedere apariția unor situații lăsate la interpretarea arbitrară a instanțelor de judecată, astfel cum s-a întâmplat în cazul nostru, atâta vreme cât **“ar fi contrar art. 16 alin 1 din Constituție să se pretindă uniformitate acolo unde există diferențe clare și obiective de situație sau, după caz, de regim juridic aplicabil”** (decizia CCR 782/2009.)**

Pentru acest motiv, extinderea aplicațiunii dispozițiilor art. 10 al. 1 și 3 asupra situației avute în vedere de Curte în Decizia 19/2016, și anume asupra **hotararilor pronuntate in prima instanță anterior intrării în vigoare a legii procesual penale noi** este neconstituțională, atâta vreme cât dispoziția procesual penală nu prevede în mod clar și lipsit de echivoc care sunt căile de atac pe care le au la îndemână justițiabilii care se găsesc în situația expres menționată. Plecând de la premiza că *“situațiile în care se află anumite categorii de persoane trebuie să difere în esență pentru a se justifica deosebirea de tratament juridic, iar această deosebire de tratament trebuie să se bazeze pe un criteriu obiectiv și rațional”* (Decizia CCR 86/2003 și 366/2014), vă rugăm să luați act de existența unei diferențe esențiale între persoanele avute în vedere de interpretare CCR și cele expres menționate în Legea 255/2013 (și anume momentul pronunțării hotărârii în primă instanță), **fapt care justifică și impune o deosebire de tratament între aceși subiecți de drept.**

Astfel, tocmai având în vedere că *“principiul aplicării imediate a normei procesuale este de sorginte legală”* (Decizia CCR 141/2005), legiuitorul trebuia să prevadă expres modul de aplicare a normei procesual penale pentru fiecare categorie de justițiabili, fără a lăsa la latitudinea instanțelor de judecată extinderea efectelor unor norme procesuale asupra unor categorii de persoane neavute în vedere în mod expres în vedere de lege, cu atât mai mult cu cât trebuie avut în vedere faptul că “judecătorul nu se poate substitui legiuitorului și să creeze un nou regim represiv ad-hoc” (Scoppola c. Italiei), fapt care ar încălca în mod evident principiul separației puterilor în stat.

Pentru toate aceste motive, **deși normele de drept procesual penal sunt de imediată aplicațiune din punct de vedere temporal, ele sunt mai întâi de toate de imediată și strictă interpretare, aplicarea lor neputând fi extinsă arbitrar, atâta vreme cât “legea penală nu trebuie să fie extensiv interpretată în detrimentul acuzatului, de exemplu, prin analogie”** (Kokkinakis c. Greciei).

Pe cale de consecință, extinderea aplicării dispozițiilor art. 10 al. 1 și 3 din Legea 225/2013 asupra unor situații care nu au fost avute în vedere de lege, astfel cum rezultă din interpretarea logică și sistematică dată acestora de către CCR în Decizia 19/2016, este neconstituțională având în vedere și aspectele deja învederate în Excepția invocată, aspecte pe care le vom relua în parte în cele ce urmează:

În doctrina s-a aratat că *„din principiul aplicării imediate a legii procesual penale rezulta ca aceasta este numai activă și niciodată extraactivă, adică nu se va aplica în trecut la acte și la raporturi trecute; nu mai poate avea eficiența asupra unui act procesual efectuat anterior intrării ei în vigoare (...) ceea ce s-a făcut sub imperiul legii anterioare nu se mai poate desface prin legea nouă; actele procesuale efectuate sub legea veche, după normele acesteia, își păstrează valabilitatea lor originară, și deci toate efectele legale”* (Traian Pop, Drept procesual penal, Vol. I, Ed. Tipografia Națională S.A., Cluj, 1946, p. 210).

Textul de lege invocat prejudiciază ireversibil regulile fundamentale de drept privind aplicarea în timp a legii procesual penale și principiul strictei legalități a procesului penal întrucât dispozițiile tranzitorii prevăzute în Legea nr. 255/2013 ar deveni inaccesibile și imprevizibile.

Or, reglementările care încălca dreptul la libertate și siguranța persoanei trebuie să fie accesibile și previzibile. Cu privire la condiția accesibilității, instanța europeană a subliniat că sintagma *„ingerință prevăzută de lege”* nu se referă numai la o simplă trimitere la dreptul intern, ci vizează și *„calitatea legii”*, aceasta trebuind să fie compatibilă prevederile art. 8 din Convenție, adică să protejeze persoana împotriva interferențelor arbitrare ale autorităților judiciare. **Din aceasta cerință rezulta nu numai necesitatea ca legea să fie accesibilă persoanei vizate, ci, în plus, este necesar ca persoana să fie capabilă să prevadă consecințele legii respective.**

În cazul de față în mod evident s-a încălcat garanția accesibilității și previzibilității legii întrucât am fost lipsit de calea de atac a recursului, prevăzută de anteriorul Cod de procedură penală, sub imperiul căruia am fost trimis în judecata penală, în baza unui temei legal (art. 10 alin. 1 și 3 din Legea nr. 255/2013), care nu era previzibil la data începerii judecății.

Activitatea de legiferare presupune ca reglementarea relațiilor sociale prin lege și prin celelalte categorii de acte normative să se realizeze cu respectarea principiilor generale de legiferare proprii sistemului dreptului românesc, Constituția consacrand în art. 1 alin. (5) principiul constituțional al supremației acesteia. Autoritățile cu competențe normative au obligația conformării prevederilor constituționale, legale și principiilor de drept atunci când elaborează acte normative, precum și asigurarea calității legii, în sens larg.

Calitatea legii presupune ca în procesul de elaborare a actelor normative să fie îndeplinite două condiții: accesibilitatea și previzibilitatea. Cele două noțiuni sunt utilizate, atât în cadrul controlului de convenționalitate exercitat de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, cât și în cadrul controlului de constituționalitate exercitat de către Curtea Constituțională, aceasta din urmă făcând trimitere, în repetate cazuri, la jurisprudența CEDO.

Notiunea de previzibilitate a fost definită chiar de Curtea Constituțională prin Decizia nr. 61/2007 (M. Of. nr. 116 din 15 februarie 2007), ca fiind posibilitatea pe care o oferă celor interesați însași norma juridică de a-și reprezenta consecințele punerii ei în opera ori cele ce derivă din încălcarea sau ignorarea ei. Așa cum s-a subliniat în doctrina „*previzibilitatea s-ar polariza astfel în jurul 'urmarilor' efectivității norme*” (I. Deleanu, „Accesibilitatea” și „previzibilitatea” legii în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții Constituționale Române, Dreptul nr. 8/2011, p. 60).

În aceeași lucrare se arată că în considerentele mai multor decizii ale Curții Constituționale ce au avut în vedere „calitatea legii”, exprimată în general prin sintagma lege „accesibilă și previzibilă”, judecătorii Curții au făcut referire la sintagma „clară, precisă, previzibilă și predictibilă”, atribuite chiar aritmetic indicate prin evocarea „celor 4 condiții”.

Cu privire la notiunea de predictibilitate, plecând de la definiția termenului, autorul arată că aceasta semnifică „posibilitatea destinatarului norme de a prevedea rezonabil evoluția reglementării, norma juridică înscriindu-se astfel sub cupola imperativului securității juridice, iar ca o variantă a acesteia, sub imperativul principiului încrederii legitime, ca așteptările lui, derivate din reglementare, nu vor fi deșertate sau nu vor fi substanțial modificate. Pe scurt încrederea destinatarului reglementării în stabilitatea acesteia pe o perioadă rezonabilă și previzibilă”. În final se subliniază faptul că însași Curtea sugerează o astfel de abordare atunci când a afirmat că „modificările succesive ale reglementării au afectat caracterul previzibil al norme”.

Accesibilitatea legii privește, în principal, aducerea la cunoștința publică a acesteia, care se realizează prin publicarea actelor normative. Există însă și o altă semnificație a noțiunii de accesibilitate, asociată exigentei previzibilității legii, și anume aceea care privește modul de receptare a conținutului actelor normative de către corpul social, în sensul de înțelegere a acestora. Norma juridică trebuie să fie clară, inteligibilă.

Norma criticată prin prezenta excepție, este insuficient accesibilă, precisă și previzibilă, în sensul în care s-a exprimat Curtea Europeană a Drepturilor Omului în numeroase decizii referitoare la statul român, dintre care citez cauza Arsenovici împotriva României, Hotărârea din 7 februarie 2008, definitivă la 7 mai 2008, care a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, Nr. 325, din 18 mai 2010, conform căreia principiul legalității presupune existența unor norme de drept intern suficient de accesibile, precise și previzibile în ceea ce privește aplicarea lor.

Mai mult, Curtea Europeană a arătat că „*chiar și în condițiile în care legea este accesibilă și previzibilă*”, ea trebuie să aprecieze dacă „*modalitatea în care dreptul intern este interpretat și aplicat produce efecte conforme cu principiile Convenției*”, dacă normele sunt „*suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor*”.

Pentru toate aceste motive rog Onorata Curte Constituțională să admită excepția de neconstituționalitate ridicată de subsemnatul în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală în Dosarul nr. 2280/1/2015 al acelei instanțe și să constate că dispozițiile art. 10 alin. (1) și (3) din Legea nr. 255/2013 sunt neconstituționale.

Sorin Ștefan Roșca-Stănescu